

ELŐSZÓ

„Kedves olvasó, ha ezt a könyvet, mely tulajdonképen száraz történelem, olvasod, olvassál a sorok között is és érezd meg, hogy mennyi önfeláldozás, mennyi lélekemelő hazafiság és hősiesség rejlik ott, hol néhány szó elmondja Neked, hogy mi történt. Lásd meg benne a 46-osok lelkét és nagy kálvária járásuk szenvedése közepette tanusított nagyságát, mely egy jobb magyar jövőnek kell, hogy záloga legyen. Vedd e könyvet úgy a kezvedbe, mintha imakönyv volna, áhitattal és tisztelettel azok iránt, kik mindenüket föláldozták azért, hogy Te boldogabb lehessél, mint ők voltak, hogy Te láthasd meg azt, amiért ők mindent elszenvedtek és emelt fővel, büszkén odaadták drága életüket, testi épségüket: a virágzó Nagymagyarországot és a végre boldog magyar nemzetet.”

(József főherceg)

Örömmel fogadtam a Szegedi Tudományegyetem felkérését „A Nagy Háború hatása a mindennapok kultúrájának változására” c. konferencia fővédnökségét illetően. A kérés azért sem állt tőlem messze, mivel pont száz éve ilyenkor nagyapám, Habsburg-Lotharingiai József Ágost főherceg – vagy ahogy katonái inkább nevezték: József apánk – Ausztria-Magyarország túlzás nélkül legnehezebb frontszakaszán vívta az öldöklő 4. isonzói csatát, a VII. hadtest élén. Doberdó sziklafennsíkjának neve azóta fogalommá vált a magyar nyelvben, méghozzá a hősiesség, hazafias helytállást megtestesítő, ugyanakkor a borzalmas veszteségek miatt tragikus fogalommá.

A centenárium mellett külön a konferencia helyszíne, Szeged is szoros kapcsolatban áll nagyapámmal, ugyanis az általa vezényelt hadtest kötelékébe tartozott a szegedi 46-os közös gyalogezred, mely Doberdón, vagy még pontosabban San Martinonál hosszú ideig állt ellen az egyre hevesebb olasz támadásoknak. A 46-osok két évet szolgáltak végig a legveszélyesebb hadszíntéren, pedig nagyapám sokszor kérte az AOK-t, hogy váltsák fel végre-valahára a nagy veszteségeket szenvedő 17. hadosztályt, de mint a legbiztosabb haderőt,

végig az Isonzó-fronton tartották. Szegedi 46-osok doberdói helytállásának egyik legszebb tárgyi megnyilvánulásához nem is kell messzire menni, elég csak a nem messze álló Fekete Ház múzeumba ellátogatni, ahol ma is megtalálható a „doberdói fa”, melyet a 46-os bakák Doberdón vágtak ki, és onnan hozták Szegedre a múzeum állandó kiállításába.

A konferencia társadalmi vonatkozásai is erőteljesen kötődnek József főherceghez, ugyanis sok tábornok társával ellentétben igen érzékenyen reagált katonáinak igényeire és figyelmesen követte életüket, nehézségeiket, sorsukat. Ennek volt köszönhető az a rajongásig menő szeretet, melyet iránta tápláltak. Igyekezett sűrűn felkeresni katonáit az első vonalakban is, jelezve, hogy osztozik velük a veszélyben, egyúttal bátorságban példát is mutatva. Megismerve a bakák lélektanát általában ráérezett, hogy mit kell tennie hadtest, majd később hadseregpáncsnokként, hogy a harci szellem minél magasabbra hágjon. Ugyan a korabeli születési rangokat tisztelő és hierarchikus felépítésű társadalomban egy világ választotta el egymástól a főherceget és katonáit, a harctéren mégis a megszabott keretek között bajtársias viszonyt igyekezett kialakítani bakáival. A háború végeztével pedig sokat tett azért, hogy a legvéresebb harcokat megjárt emberek vissza tudjanak illeszkedni a civil életbe, továbbá igyekezett közbenjárni a hadiárvák és özvegyek érdekében is.

Mindezek mellett azonban az első világháború számtalan egyéb – személyes érintettségemnél sokkal fontosabb – kérdést vet fel, melyek megválaszolására, egyáltalában a múlt jobb megismerésére és pontosabb feltárására kiváló alkalom ez a konferencia. Végezetül tehát nagyapámnak a szegedi 46-osok emlékkönyve elé írt előszavából vett idézettel kívánok eredményes és jó munkát a konferencia minden résztvevőjének!

Szeged, 2015. november 26.

Habsburg-Lotharingiai Mihály